

**Παιδιά με σύνδρομο Down
(Αποσπάσματα από μεταφρασμένο άρθρο του Down
Syndrome Trust)**

Πληροφορίες για Δασκάλους στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Πηγή: http://www.chiourea.gr/2012/07/down_26.html

Γιατί

ένταξη;

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους πρέπει να δοθεί η ευκαιρία σ' ένα παιδί με σύνδρομο Down να παρακολουθήσει το συνηθισμένο σχολείο. Όλο και περισσότερες έρευνες που έχουν δημοσιευτεί επαυξάνουν τη γνώση για τις ικανότητες των παιδιών με σύνδρομο Down και τη δυνατότητά τους να ενταχθούν επιτυχώς, ενώ έχει αυξηθεί και η συναίσθηση των γονέων για την αξία και τα οφέλη της ένταξης. Επιπλέον η ένταξη είναι κατά της διάκρισης και επιφέρει και ακαδημαϊκά και κοινωνικά οφέλη.

Ακαδημαϊκά

- Η έρευνα δείχνει ότι τα παιδιά τα πάνε καλύτερα ακαδημαϊκά όταν εργάζονται σε περιβάλλον ένταξης.

Κοινωνικά

- Οι καθημερινές ευκαιρίες της ανάμιξης με τυπικά αναπτυσσόμενους συνομηλικούς παρέχει πρότυπα κανονικής και κατάλληλης για την ηλικία συμπεριφορά.
- Τα παιδιά έχουν ευκαιρίες να αναπτύξουν σχέσεις με παιδιά της κοινότητάς τους.
- Η παρακολούθηση σε συνηθισμένο σχολείο είναι ένα βήμα - κλειδί προς την ένταξη στη ζωή της κοινότητας και της κοινωνίας στο σύνολό της.

Η επιτυχής ένταξη είναι ένα βήμα κλειδί προς την προετοιμασία των παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στο να αποβούν πλήρως μέλη που συνεισφέρουν στην κοινότητα, και η κοινωνία ωφελείται στο σύνολό της. Οι τυπικά αναπτυσσόμενοι συνομήλικοι κερδίζουν την κατανόηση για τις μειονεξίες, την ανεκτικότητα και το πώς να νοιάζονται και να υποστηρίζουν άλλα παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Μια

θετική

στάση

Όμως η επιτυχής ένταξη δε συμβαίνει αυτόματα. Η εμπειρία δείχνει ότι το πιο σπουδαίο συστατικό της επιτυχημένης εφαρμογής της ένταξης για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες είναι απλά η θέληση να την κάνουμε να πετύχει. Η στάση επομένως όλου του σχολείου είναι ένας σημαντικός παράγοντας. Μια θετική στάση λύνει από μόνη της προβλήματα. Τα σχολεία χρειάζονται μια ξεκάθαρη και ευαίσθητη πολιτική ως προς την ένταξη και διοικητικές ομάδες, που να είναι αφοσιωμένες στην πολιτική αυτή και να υποστηρίζουν το προσωπικό, βοηθώντας τους ν' αναπτύξουν νέες δεξιότητες μέσα στις τάξεις τους.

Μερικά γεγονότα για το σύνδρομο Down

- Το σύνδρομο Down είναι η πιο συνηθισμένη μορφή μαθησιακής μειονεξίας-περίπου 1 σε κάθε 1000 ζωντανές γεννήσεις κάθε χρόνο.
- Προκαλείται από την παρουσία ενός επιπλέον χρωμοσώματος. Αντί να έχει 46 χρωμοσώματα ως συνήθως, ένα πρόσωπο με σύνδρομο Down έχει 47.
- Όλα τα παιδιά με σύνδρομο Down θα έχουν κάποιο βαθμό μαθησιακής δυσκολίας από ήπια μέχρι σοβαρή.
- Αν και το σύνδρομο Down οφείλεται σε γενετικούς παράγοντες, οι περιβαλλοντικοί παράγοντες παίζουν ένα σπουδαίο μέρος στην ανάπτυξη, όπως σε κάθε παιδί, γι' αυτό και η εξέλιξη κάθε παιδιού είναι διαφορετική εξαρτώμενη τόσο από το δυναμικό του ίδιου του παιδιού όσο και από το περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώνει και εκπαιδεύεται.
- Τα παιδιά με σύνδρομο Down ποικίλλουν τόσο ευρέως στην ανάπτυξη και την πρόοδό τους όσο και τα τυπικά αναπτυσσόμενα παιδιά.
- Μιλώντας γενικά, τα παιδιά με σύνδρομο Down αναπτύσσονται πιο αργά απ' ό,τι οι συνομήλικοί τους, φτάνοντας στην κάθε βαθμίδα ανάπτυξης σε μεγαλύτερη ηλικία και παραμένοντας για περισσότερο διάστημα. Το αναπτυξιακό χάσμα ανάμεσα στα παιδιά με σύνδρομο Down και τα συνομήλικα διευρύνεται συνήθως με την ηλικία,

ωστόσο η κατάλληλη εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει ένα παιδί με σύνδρομο Down να προχωρήσει στις βαθμίδες της σχολικής και μετέπειτα της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε σημείο που να μπορεί σε μεγαλύτερες ηλικίες να εργαστεί, να προσφέρει στην κοινωνία και να πάρει από αυτήν.

Ένα συγκεκριμένο μαθησιακό προφίλ κι όχι απλά αναπτυξιακή καθυστέρηση

Τα παιδιά με σύνδρομο Down δεν έχουν απλά μια γενική καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους για να χρειάζονται απλά ένα αραιωμένο αναλυτικό πρόγραμμα. Έχουν ένα συγκεκριμένο μαθησιακό προφίλ με χαρακτηριστικά δυνατά σημεία και αδυναμίες. Η γνώση των παραγόντων που διευκολύνουν και παρεμποδίζουν τη μάθηση επιτρέπει στους δασκάλους να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ανάλογες δραστηριότητες και προγράμματα εργασίας. Το χαρακτηριστικό μαθησιακό προφίλ και τα μαθησιακά στυλ του παιδιού με σύνδρομο Down, μαζί με τις ατομικές ανάγκες και ποικιλίες μέσα σ' αυτό το προφίλ, πρέπει επομένως να ληφθεί υπόψη.

Οι ακόλουθοι παράγοντες είναι τυπικοί για πολλά παιδιά με σύνδρομο Down. Μερικά έχουν φυσικές (σωματικές) επιπτώσεις, άλλα έχουν γνωστικές. Πολλά έχουν και τα δυο.

Παράγοντες που διευκολύνουν τη μάθηση

Δυνατή οπτική αντίληψη και οπτικές μαθησιακές δεξιότητες που περιλαμβάνουν:

- Ικανότητα να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν νόημα, χειρονομίες και οπτική στήριξη.
- Ικανότητα να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν το γραπτό λόγο.

- Παίρνουν πρότυπα συμπεριφοράς και στάσεων από τους συνομηλίκους και τους ενήλικες.
- Μαθαίνουν από πρακτικό υλικό του αναλυτικού προγράμματος και από χειροπιαστές δραστηριότητες.

Παράγοντες που εμποδίζουν τη μάθηση (δεν ισχύουν

όλοι για όλα τα παιδιά)

- Καθυστέρηση κινητικών δεξιοτήτων-λεπτών και αδρών.
- Ακουστική και οπτική βλάβη.
- Βλάβες στην ομιλία και τη γλώσσα.
- Έλλειμμα στην βραχυπρόθεσμη ακουστική μνήμη.
- Μικρότερη διάρκεια συγκέντρωσης.
- Δυσκολίες στην παγίωση και διατήρηση.
- Δυσκολίες στη γενίκευση, σκέψη και διαλεκτική.
- Δυσκολίες στην αλληλουχία.
- Στρατηγικές αποφυγής.

Ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή καθενός από αυτούς τους παρεμποδιστικούς παράγοντες με κάποιες στρατηγικές για να γίνεται καλή χρήση των πιθανών δυνατών σημείων και αδυναμιών ώστε να φτιαχτεί ένα επιτυχημένο πρόγραμμα διδασκαλίας. Πολλές απ' αυτές τις στρατηγικές αναγνωρίζονται σαν μια καλή βασική πρακτική διδακτικής και έτσι είναι εξίσου κατάλληλη για τους άλλους μαθητές στο σχολείο.

Οπτικές

βλάβες

Αν και οι μαθητές με σύνδρομο Down τείνουν να είναι πολύ καλοί οπτικοί τύποι μάθησης και είναι ικανοί να χρησιμοποιούν αυτό το δυνατό σημείο για την πρόσβαση στο αναλυτικό πρόγραμμα, πολλοί έχουν κάποιου είδους οπτική βλάβη: 60-70% φοράνε γυαλιά πριν την ηλικία των 7 και είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη οποιαδήποτε συγκεκριμένη οπτική βλάβη μπορεί να έχουν.

Στρατηγικές:

- Τοποθετείστε το μαθητή κοντά στο μπροστινό μέρος της τάξης.
- Χρησιμοποιείτε μεγαλύτερα γράμματα.
- Χρησιμοποιείτε απλή και ξεκάθαρη παρουσίαση.

Ακουστικές βλάβες

Πολλά παιδιά με σύνδρομο Down δοκιμάζουν κάποια ακουστική απώλεια, ιδιαιτέρως στα πρώτα χρόνια. Μέχρι 20% μπορεί να έχουν μια απώλεια αισθητηριο-νευρική εξαιτίας αναπτυξιακών ατελειών στο αυτί και τα ακουστικά νεύρα. Πάνω από 50% πιθανόν να υποφέρουν από μια ακουστική απώλεια αγωγιμότητας λόγω υγρού στο αυτί εξαιτίας των συχνών μολύνσεων της ανώτερης αναπνευστικής οδού που συμβαίνουν συχνά σαν αποτέλεσμα των μικρότερων ρινικών κοιλοτήτων και καναλιών του αυτιού. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εξετάζεται η ακοή του παιδιού καθώς αυτή θα επηρεάσει την ομιλία και γλώσσα τους.

Η καθαρότητα της ακοής μπορεί επίσης να διακυμαίνεται καθημερινά και είναι σπουδαίο να βεβαιωθούμε ότι ασυνέπειες στην ανταπόκριση οφείλονται σε ακουστική απώλεια παρά σε έλλειψη κατανόησης ή φτωχή αντίληψη.

Στρατηγικές:

- Τοποθετείστε το μαθητή κοντά στο μπροστινό μέρος της τάξης.
- Να μιλάτε απευθείας στο μαθητή.
- Ενισχύστε την ομιλία με την έκφραση του προσώπου, με νοήματα ή χειρονομίες.
- Ενισχύστε την ομιλία με οπτική υποστήριξη-έντυπο, εικόνες, συμπαγή υλικά.
- Γράψτε το νέο λεξιλόγιο στον πίνακα.
- Όταν οι άλλοι μαθητές απαντούν, επαναλάβετε τις απαντήσεις τους δυνατά.
- Πείτε μ' άλλα λόγια ή επαναλάβετε λέξεις και φράσεις που τυχόν να μην ακούστηκαν καλά.

Λεπτές και αδρές κινητικές δεξιότητες

Πολλά παιδιά με σύνδρομο Down έχουν χαμηλό μυϊκό τόνο (υποτονία) και χαλαρούς συνδέσμους, γεγονός που επηρεάζει τις λεπτές και αδρές κινητικές τους δεξιότητες. Αυτό μπορεί να καθυστερήσει τα ορόσημα στην κινητική ανάπτυξη περιορίζοντας τις εμπειρίες των πρώτων χρόνων και καθυστερώντας τη γνωστική ανάπτυξη. Στην τάξη η καθυστέρηση στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων γραφής επηρεάζεται ιδιαίτερα.

Στρατηγικές:

- Παρέχετε επιπρόσθετη εξάσκηση, καθοδήγηση και ενθάρρυνση- όλες οι κινητικές δεξιότητες βελτιώνονται με την εξάσκηση.
- Παρέχετε δραστηριότητες που δυναμώνουν τον καρπό και τα δάκτυλα π.χ. βελόνιασμα, ξεσήκωμα, σχέδιο, ταξινόμηση, κόψιμο, στύψιμο, κτίσιμο κ.λ.π.

- Χρησιμοποιείτε μια ευρεία κλίμακα πολύ-αισθητηριακών δραστηριοτήτων και υλικών.

- Φροντίστε ώστε οι δραστηριότητες να έχουν νόημα και να είναι όσο το δυνατόν διασκεδαστικές.

Δυσκολίες στην ομιλία και τη γλώσσα

Τα παιδιά με σύνδρομο Down τυπικά έχουν κάποια βλάβη στην ομιλία και τη γλώσσα και θα έπρεπε να τα βλέπει τακτικά λογοθεραπευτής ο οποίος μπορεί να προτείνει ατομικές δραστηριότητες που να προωθούν την ανάπτυξη της ομιλίας και του λόγου. Υπάρχουν παιδιά που διατηρούν το έλλειμμα στη γλωσσική ανάπτυξη και σε μεγαλύτερες ηλικίες και άλλα που συνεχώς βελτιώνονται φτάνοντας να μιλούν όπως όλοι οι υπόλοιποι, αν και συχνά με μια πιο "τηλεγραφική" μορφή λόγου.

Η γλωσσική καθυστέρηση προκαλείται από συνδυασμό παραγόντων, μερικοί από τους οποίους είναι φυσικοί (σωματικοί) και μερικοί οφείλονται περισσότερο σε αντιληπτικά και γνωστικά προβλήματα. Οποιαδήποτε καθυστέρηση στην εκμάθηση της κατανόησης και χρήσης της γλώσσας είναι πιθανόν να οδηγήσει σε γνωστική καθυστέρηση. Το επίπεδο της γνώσης και κατανόησης και επομένως η ικανότητα πρόσβασης στο αναλυτικό πρόγραμμα θα επηρεασθεί αναπόφευκτα. Οι δεξιότητες κατανόησης είναι μεγαλύτερες από τις δεξιότητες έκφρασης. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά με σύνδρομο Down καταλαβαίνουν τη γλώσσα καλύτερα απ' ότι είναι ικανά να την

μιλήσουν. Σαν αποτέλεσμα, οι γνωστικές τους δεξιότητες συχνά υποτιμούνται.

Κοινά χαρακτηριστικά καθυστέρησης στην κατάκτηση της γλώσσας

- Μικρότερο λεξιλόγιο που οδηγεί σε λιγότερη γενική γνώση.
- Δυσκολία στην εκμάθηση των κανόνων της γραμματικής (παράλειψη συνδέσμων, προθέσεων κ.λ.π.) που έχει σαν αποτέλεσμα ένα τηλεγραφικό στυλ ομιλίας.
- Ικανότητα εκμάθησης νέου λεξιλογίου πολύ ευκολότερα από τους κανόνες της γραμματικής.
- Μεγαλύτερα προβλήματα στην εκμάθηση και τον χειρισμό της κοινωνικής γλώσσας.
- Μεγαλύτερα προβλήματα στην κατανόηση συγκεκριμένης γλώσσας του αναλυτικού προγράμματος.
- Δυσκολία στην κατανόηση οδηγιών.

Επιπροσθέτως, ο συνδυασμός μιας μικρότερης στοματικής κοιλότητας και αδύναμου στόματος και μυών της γλώσσας δυσκολεύει το σχηματισμό λέξεων (σωματικά). Και όσο μεγαλύτερη είναι η πρόταση, τόσο μεγαλύτερο και το πρόβλημα της άρθρωσης γίνεται.

Τα προβλήματα ομιλίας και λόγου γι' αυτά τα παιδιά συχνά σημαίνει ότι τους δίνονται λιγότερες ευκαιρίες ν' απασχοληθούν με τη γλώσσα και τη συζήτηση. Είναι πιο δύσκολο γι' αυτά να ζητήσουν πληροφορίες ή βοήθεια. Οι ενήλικες τείνουν να ρωτούν κλειστές ερωτήσεις ή να τελειώνουν την πρόταση για το παιδί χωρίς να τους δίνουν τον απαιτούμενο χρόνο ή τη βοήθεια να το κάνουν μόνα τους.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το παιδί:

- Να έχει λιγότερες γλωσσικές εμπειρίες που θα τους δώσουν τη δυνατότητα να μάθουν νέες λέξεις και δομές πρότασης.
- Να έχει λιγότερη εξάσκηση για να βελτιώσει την καθαρότητα της άρθρωσης.

Στρατηγικές:

- Δώστε χρόνο για επεξεργασία της γλώσσας και ανταπόκριση.
- Ακούστε προσεκτικά-το αυτί σας θα προσαρμοστεί.
- Εξασφαλίστε άμεση οπτική επαφή πρόσωπο με πρόσωπο.
- Χρησιμοποιείτε απλή και οικεία γλώσσα και σύντομες συνοπτικές προτάσεις.
- Ελέγξτε την κατανόηση-ζητήστε από το παιδί να επαναλάβει τις οδηγίες.
- Αποφύγετε διφορούμενο λεξιλόγιο.
- Ενισχύστε την ομιλία με εκφράσεις του προσώπου, νόημα ή χειρονομία.
- Διδάξτε ανάγνωση και χρησιμοποιείτε τυπωμένο λόγο για να βοηθήσει την ομιλία και τη γλώσσα.
- Ενισχύστε τις προφορικές οδηγίες με έντυπο, εικόνες, διαγράμματα, σύμβολα και αντικείμενα.
- Δώστε έμφαση σε λέξεις κλειδιά, ενισχύοντας οπτικά.
- Διδάξτε γραμματική με έντυπο- καρτέλες, παιγνίδια, εικόνες με προθέσεις, σύμβολα κ.λ.π.
- Αποφύγετε τις κλειστές ερωτήσεις και ενθαρρύνετε το παιδί να μιλάει προφέροντας περισσότερες από μια λέξεις.
- Ενθαρρύνετε το μαθητή να μιλάει δυνατά στην τάξη προμηθεύοντας οπτική καθοδήγηση. Ίσως είναι ευκολότερο να επιτρέψουμε στο μαθητή να διαβάζει πληροφορίες παρά να μιλάει αυθόρμητα

- Η χρήση ενός ημερολογίου "σπίτι-σχολείο" μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να διηγηθούν τα "νέα τους".
- Αναπτύξτε τη γλώσσα μέσα από τη δραματοποίηση και τα παιγνίδια ρόλων.
- Ενθαρρύνετε το παιδί να ηγηθεί.
- Κανονίστε τακτικές και επιπρόσθετες ευκαιρίες να μιλούν σε άλλους
- π.χ. να παίρνουν μηνύματα κ.λ.π.
- Να παρέχετε πολλές δραστηριότητες /παιγνίδια ακρόασης και οπτικά και απτικά υλικά για να ενισχύετε την προφορική εργασία και να δυναμώσετε τις ακουστικές δεξιότητες.

Φτωχή ακουστική βραχυπρόθεσμη μνήμη και δεξιότητες ακουστικής επεξεργασίας

Άλλα προβλήματα ομιλίας και λόγου στα παιδιά με σύνδρομο Down απορρέουν από δυσκολίες στην βραχυπρόθεσμη ακουστική μνήμη και τις δεξιότητες επεξεργασίας. Η ακουστική βραχυπρόθεσμη μνήμη είναι η αποθήκη της μνήμης που χρησιμοποιείται για να κρατά, να επεξεργάζεται, να κατανοεί και να αφομοιώνει την ομιλούμενη γλώσσα αρκετή ώρα μέχρι να ανταποκριθούμε σ' αυτήν. Οποιαδήποτε βλάβη στη βραχυπρόθεσμη ακουστική μνήμη επηρεάζει σημαντικά την ικανότητα του μαθητή ν' ανταποκριθεί στον προφορικό λόγο ή να μάθει σε οποιαδήποτε κατάσταση που βασίζεται αποκλειστικά στις ακουστικές τους δεξιότητες. Επιπροσθέτως, θα βρίσκουν πιο δύσκολο το ν' ακολουθούν και να θυμηθούν προφορικές οδηγίες.

Στρατηγικές:

- Περιορίστε το ποσοστό προφορικών οδηγιών οποιαδήποτε στιγμή.
- Αφήστε χρόνο στο παιδί για να επεξεργαστεί και ν' ανταποκριθεί σε προφορικά εισερχόμενα.

- Επαναλάβετε ατομικά στο μαθητή κάθε πληροφορία / οδηγίες που δίνονται στην τάξη συνολικά.
- Προσπαθήστε ν' αποφύγετε τις επιμήκεις οδηγίες / συζητήσεις στην τάξη συνολικά.
- Σχεδιάστε μια οπτική μετάφραση και / ή μια εναλλακτική δραστηριότητα.

Να θυμάστε: τα παιδιά με σύνδρομο Down είναι δυνατοί στη μάθηση με οπτικά μέσα αλλά φτωχοί στη μάθηση με ακουστικά μέσα. Οπουδήποτε είναι δυνατόν, χρειάζονται οπτική υποστήριξη και συγκεκριμένα και πρακτικά υλικά για να ενισχύονται τα ακουστικά εισερχόμενα.

Μικρότερη διάρκεια συγκέντρωσης

Πολλά παιδιά με σύνδρομο Down έχουν μικρή διάρκεια συγκέντρωσης και εύκολα διασπώνται. Επιπροσθέτως, η ένταση της μάθησης με υποστήριξη, ειδικά σε περίπτωση που είναι ένας προς έναν, είναι πολύ μεγαλύτερη και το παιδί κουράζεται πολύ ευκολότερα απ' ότι ένα παιδί χωρίς υποστήριξη.

Στρατηγικές:

- Δημιουργήστε μια κλίμακα σύντομων, επικεντρωμένων και σαφώς καθορισμένων εργασιών μέσα στο μάθημα.
- Να ποικίλλει το επίπεδο απαίτησης από εργασία σε εργασία.
- Να ποικίλλει ο τύπος υποστήριξης.
- Χρησιμοποιήστε τους συμμαθητές για να κρατάνε το μαθητή στην εργασία.
- Την ώρα της μοκέτας (ώρα συγκέντρωσης γύρω από το δάσκαλο) τοποθετήστε το μαθητή κοντά στο γόνατο του δασκάλου (όχι επάνω σ' αυτό !)

- Προμηθευτείτε ένα τετράγωνο μοκέτας για να ενθαρρύνετε το μαθητή να κάθεται σε μια μεριά.
- Η εργασία στον Υπολογιστή μπορεί μερικές φορές να επιμηκύνει το ενδιαφέρον του παιδιού για μεγαλύτερη χρονική διάρκεια.
- Δημιουργήστε ένα κουτί δραστηριοτήτων. Αυτό είναι χρήσιμο τις φορές που το παιδί έχει τελειώσει μια δραστηριότητα πριν απ' τους συμμαθητές του, που χρειάζεται μια αλλαγή δραστηριότητας ή ένα διάλειμμα. Βάλτε μέσα μια κλίμακα δραστηριοτήτων που το παιδί διασκεδάζει να κάνει, συμπεριλαμβάνοντας βιβλία, κάρτες, παιχνίδια λεπτών κινητικών δεξιοτήτων κ.λ.π. Αυτό ενθαρρύνει την επιλογή μέσα σε μια δομημένη κατάσταση. Επιτρέποντας σ' ένα άλλο παιδί να συμμετέχει είναι ένας καλός τρόπος για να ενθαρρύνουμε φιλίες και συνεργασία.

Γενίκευση, σκέψη και διαλεκτική

Όποιο παιδί έχει κάποια έλλειψη στην ομιλία και το λόγο αναπόφευκτα επηρεάζονται οι δεξιότητες της σκέψης και της διαλεκτικής. Το βρίσκουν πιο δύσκολο να μεταβιβάσουν δεξιότητες από την μια περίπτωση στην άλλη. Αφηρημένες έννοιες / θέματα μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολο να κατανοήσουν και η επίλυση προβλημάτων μπορεί να επηρεασθεί.

Στρατηγικές:

- Μη θεωρήσετε δεδομένο ότι ο μαθητής θα μεταβιβάσει τη γνώση αυτόματα.
- Διδάξτε τις νέες δεξιότητες χρησιμοποιώντας ποικιλία μεθόδων και υλικών και σε μια ευρεία κλίμακα περιβαλλόντων.
- Ενισχύστε τη μάθηση αφηρημένων εννοιών με οπτικά και συμπαγή υλικά.

- Προσφέρετε επιπλέον εξηγήσεις και επιδείξεις.
- Ενθαρρύνετε την επίλυση προβλημάτων.

Παγίωση και διατήρηση

Τα παιδιά με σύνδρομο Down γενικά χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να μάθουν και να παγιώσουν νέες δεξιότητες και η ικανότητα να μάθουν και να διατηρήσουν μπορεί να έχει διακυμάνσεις από μέρα σε μέρα.

Στρατηγικές:

- Να παρέχετε επιπλέον χρόνο και ευκαιρίες για επιπρόσθετη επανάληψη και ενίσχυση.
- Παρουσιάστε τις νέες δεξιότητες και έννοιες με ποικιλία τρόπων, χρησιμοποιώντας συμπαγή, πρακτικά και οπτικά υλικά όπου είναι δυνατόν.
- Προχωρήστε προς τα εμπρός αλλά να ελέγχετε τα προηγούμενα για να βεβαιωθείτε ότι οι πρότερες δεξιότητες που διδάχτηκαν δεν έχουν κατακλυσθεί από τα νεοεισερχόμενα.

Δομή και ρουτίνα

Πολλά παιδιά με σύνδρομο Down ευδοκιμούν στη ρουτίνα, τη δομή και τις ξεκάθαρα δομημένες δραστηριότητες. Οι μη δομημένες και άτυπες καταστάσεις είναι συχνά πιο δύσκολες γι' αυτά. Εξίσου εύκολα μπορεί να μπερδευτούν από κάθε αλλαγή. Μπορεί να χρειαστούν περισσότερη προετοιμασία και περισσότερο χρόνο να προσαρμοστούν σε αλλαγές στην τάξη και κατά τις μεταβιβάσεις.

Στρατηγικές:

- Διδάξτε το πρόγραμμα, τις ρουτίνες και τους κανόνες του σχολείου αναλυτικά, δίνοντας το χρόνο και τις ευκαιρίες για να τα μάθουν.
- Να προβάλετε οπτικά το πρόγραμμα: με χρήση του γραπτού λόγου, εικόνες, σχέδια, σήματα και φωτογραφίες.
- Η κατά τη διάρκεια της ημέρας πρόοδος μπορεί να είναι υπό παρακολούθηση.
- Όπου δεν υπάρχει ένα οπτικό πρόγραμμα, να παρέχετε φωτογραφίες ή κάρτες που να δείχνουν τις σχολικές δραστηριότητες. Αυτές μπορούμε να τις δείχνουμε στο παιδί πριν ν' αρχίσει η δραστηριότητα.
- Βεβαιωθείτε ότι το παιδί γνωρίζει τη δραστηριότητα που ακολουθεί
- Κρατάτε τη ρουτίνα όσο μπορείτε.
- Προετοιμάστε το παιδί εκ των προτέρων αν γνωρίζετε ότι θα γίνει κάποια αλλαγή και ενημερώστε τους γονείς.
- Εμπλέξτε το παιδί στην προετοιμασία της επόμενης δραστηριότητας δίνοντάς του μία συγκεκριμένη εργασία.

Κοινωνική

Ένταξη

Πρωταρχικός στόχος για κάθε 6χρονο παιδί που μπαίνει στο συνηθισμένο σχολείο είναι η κοινωνική του ένταξη. Όπως και για κάθε παιδί, είναι δυσκολότερο να σημειωθεί πρόοδος σε γνωστικές περιοχές προτού να γίνουν ικανά να συμπεριφέρονται και να αλληλεπιδρούν με άλλους κατά ένα κοινωνικά αποδεκτό τρόπο και να κατανοούν και ν' ανταποκρίνονται ανάλογα στο άμεσο περιβάλλον.

Όλα τα παιδιά με σύνδρομο Down ωφελούνται από τη συναναστροφή τους με τυπικά αναπτυσσόμενα συνομήλικα παιδιά. Συχνά λαχταρούν να κάνουν το ίδιο όπως οι συνομήλικοί τους και τους χρησιμοποιούν σαν πρότυπα ρόλων για κατάλληλη κοινωνική συμπεριφορά και σαν κίνητρο για μάθηση. Αυτός ο τύπος κοινωνικής εμπειρίας, όπου τα μεγαλύτερα παιδιά θέτουν φυσιολογικές

προσδοκίες για συμπεριφορά κι επιτεύγματα κατάλληλα προς την ηλικία είναι εξαιρετικά σημαντική για τα παιδιά με σύνδρομο Down, που βρίσκουν τον κόσμο πιο μπερδεμένο και είναι λιγότερο ώριμα συναισθηματικά και κοινωνικά. Ακόμη κι έτσι, μερικά έχουν ανάγκη επιπρόσθετης βοήθειας και υποστήριξης για να μάθουν τους κανόνες της φυσιολογικής και κατάλληλης κοινωνικής συμπεριφοράς. Δεν μαθαίνουν καλά από συμπωματική μάθηση και δεν πιάνουν τις κοινωνικές συμβατικότητες από διαίσθηση, όπως οι συνομήλικοί τους. Θα τους πάρει περισσότερο χρόνο να «μάθουν τους κανόνες» απ' ότι οι τυπικά αναπτυσσόμενοι συνομήλικοί τους. Το επίκεντρο της επιπλέον βοήθειας και υποστήριξης στα πρώτα χρόνια θα έπρεπε να είναι η εκμάθηση των κανόνων για φυσιολογική και κατάλληλη κοινωνική συμπεριφορά.

Στρατηγικές:

- Να γνωρίζουν τις κύριες ρουτίνες της ημέρας.
- Να μάθουν να συμμετέχουν και ν' ανταποκρίνονται κατάλληλα.
- Ν' ανταποκρίνονται σε προφορικές παρακλήσεις και οδηγίες.
- Να μάθουν να παίρνουν τη σειρά τους, να μοιράζονται και να δίνουν και να παίρνουν.
- Να μάθουν να μπαίνουν στη γραμμή.
- Να μάθουν να κάθονται την ώρα της μοκέτας ή της συγκέντρωσης.
- Να μάθουν κατάλληλους τρόπους συμπεριφοράς.
- Να μάθουν τους κανόνες της τάξης και του σχολείου, και τους τυπικούς και τους άτυπους.
- Να εργάζονται ανεξάρτητα.
- Να εργάζονται συνεργατικά.
- Ν' αναπτύξουν φιλίες.
- Ν' αναπτύξουν την αυτό-εξυπηρέτηση και πρακτικές δεξιότητες.
- Να νοιάζονται για τους άλλους.

Ίσως χρειαστεί κάποια επιπλέον βοήθεια στην ένταξη μικρών παιδιών με σύνδρομο Down κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Όμως, κάθε υποστήριξη ενηλίκου που έχει το παιδί, αν δε γίνει μ' ευαισθησία, μπορεί να ενεργήσει σα φράγμα στ' άλλα παιδιά που, σε συνδυασμό με τις δυσκολίες ομιλίας και γλώσσας, μπορεί να δυσκολέψει ακόμη περισσότερο το παιδί με σύνδρομο Down στο:

- Να αρχίζει ανεξάρτητο παιχνίδι με τ' άλλα παιδιά.
- Να καταλαβαίνει τους κανόνες του παιχνιδιού.
- Να καταλαβαίνει τους «κανόνες» του να είσαι φίλος.

Στρατηγικές:

- Ενθαρρύνετε τη συνεργατική μάθηση με την εργασία κατά ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες.
- Μη βάζετε πάντα το παιδί με παιδιά λιγότερο ικανά ή με μαθητές που δεν παρακινούνται τόσο καλά. Οι μαθητές με σύνδρομο Down μπορούν να ωφεληθούν εργαζόμενοι με περισσότερο ικανά παιδιά αν η εργασία τους είναι κατάλληλα διαφοροποιημένη.
- Αυξήστε τη συναισθηση των μαθησιακών μειονεξιών μέσω, για παράδειγμα της συζήτησης με όλη την τάξη /το σχολείο ή κατά τη διάρκεια της συζήτησης στον κύκλο. Είναι πολύ σπουδαίο να εξοικειωθούν οι συμμαθητές με μαθητή με σύνδρομο Down να κατανοήσουν τα δυνατά τους σημεία, τις αδυναμίες τους και τις ικανότητές τους, καθώς επίσης ν' αναγνωρίσουν ότι κι αυτοί έχουν τις ίδιες συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες όπως κι οι ίδιοι.
- Σκεφτείτε πώς να οργανώσετε ένα σύστημα «φίλων» εκ περιτροπής.
- Χρησιμοποιείτε την υποστήριξη συμμαθητών αντί της υποστήριξης των ενηλίκων όποτε είναι δυνατόν.
- Οργανώστε υποστήριξη για να παρέχετε μια περίοδο δομημένου

παιχνιδιού στην αυλή με την ηγεσία του δασκάλου υποστήριξης μάθησης.

- Ενθαρρύνετε τη συμμετοχή κατά τη διάρκεια του κολατσιού /γεύματος ή σε εξωσχολικές ομάδες.
- Ενθαρρύνετε τις δεξιότητες ανεξαρτησίας και τις πρακτικές δεξιότητες π.χ. δίνοντας υπευθυνότητες- όπως το να μοιράσουν βιβλία, να μαζέψουν τις εργασίες κ.λ.π.
- Ενθαρρύνετε τη συναισθηση του εαυτού, της ταυτότητας, την αυτό-εκτίμηση και την αυτοπεποίθηση.
- Καταστήστε δυνατή την κατανόηση μέσα από παιχνίδια ρόλων, από βιβλία, από εικόνες, ή κατά τη διάρκεια της συζήτησης

Συμπεριφορά

Δεν υπάρχουν προβλήματα συμπεριφοράς μοναδικά στα παιδιά με σύνδρομο Down. Όμως πιο πολύ η συμπεριφορά τους σχετίζεται με το επίπεδο ανάπτυξής τους. Έτσι, όταν συμβαίνουν προβλήματα, είναι γενικά παρόμοια με αυτά που παρατηρούνται σε τυπικά αναπτυσσόμενα παιδιά νεότερης ηλικίας. Επιπροσθέτως, τα παιδιά με σύνδρομο Down έχουν μεγαλώσει αντιμετωπίζοντας περισσότερες δυσκολίες απ' ότι πολλοί από τους συνομηλίκους τους. Πολλά από αυτά που αναμένεται να κάνουν στην καθημερινή τους ζωή θα έχουν βρει πολύ δυσκολότερο το να τα καταφέρουν εξαιτίας των προβλημάτων με την ομιλία τους και την γλώσσα, την βραχυπρόθεσμη ακουστική μνήμη, τον κινητικό συντονισμό, την μικρότερη διάρκεια προσοχής και τις μαθησιακές δυσκολίες. Το κατώφλι λοιπόν απ' όπου δίνεται το έναυσμα για προβληματικές συμπεριφορές μπορεί να είναι χαμηλότερο απ' ότι σε τυπικά αναπτυσσόμενα συνομήλικα παιδιά, π.χ. είναι πιθανόν να απογοητεύονται ή να αγχώνονται ευκολότερα. Επομένως, το να έχει ένα παιδί σύνδρομο Down δεν οδηγεί αναπόφευκτα σε προβλήματα συμπεριφοράς, αλλά η φύση των δυσκολιών τα κάνει πιο ευάλωτα

στην ανάπτυξη προβλημάτων συμπεριφοράς.

Μια ιδιαίτερη όψη προβληματικής συμπεριφοράς είναι η χρήση στρατηγικών αποφυγής. Η έρευνα έχει δείξει ότι, όπως πολλοί μαθητές με ειδικές ανάγκες, οι μαθητές με σύνδρομο Down τείνουν να υιοθετήσουν τέτοιες στρατηγικές, οι οποίες υπονομεύουν την πρόοδο της μάθησής τους. Μερικοί μαθητές τείνουν να χρησιμοποιούν κοινωνικές συμπεριφορές για να αποσπούν την προσοχή του ενήλικα και ν' αποφύγουν τη μάθηση και φαίνονται προετοιμασμένοι να εργαστούν μόνο σε εργασίες που εμπίπτουν σε μια πολύ στενά καθορισμένη γνωστική κλίμακα.

Είναι σπουδαίο να αντιληφθούμε την πιθανότητα της αποφυγής, να ξεχωρίσουμε την ανώριμη συμπεριφορά από την εσκεμμένη κακή συμπεριφορά, και να σιγουρευτούμε ότι η αναπτυξιακή και όχι η χρονολογική ηλικία λαμβάνεται υπόψη μαζί με το επίπεδο της προφορικής κατανόησής τους. Για οποιαδήποτε αμοιβή προσφέρεται επίσης πρέπει να ληφθούν υπόψη αυτοί οι παράγοντες.

Στρατηγικές:

- Βεβαιωθείτε ότι οι κανόνες είναι ξεκάθαροι.
- Βεβαιωθείτε ότι όλο το προσωπικό γνωρίζει πως το παιδί με σύνδρομο Down πρέπει να πειθαρχείται πάντοτε με τις ίδιες προσδοκίες όπως κάθε παιδί.
- Χρησιμοποιείτε σύντομες, ξεκάθαρες οδηγίες και ξεκάθαρη γλώσσα του σώματος για ενίσχυση: μακρές εξηγήσεις και άκρως πολύπλοκη διαλεκτική δεν είναι κατάλληλα.
- Διακρίνετε το «δεν μπορούν» από το «δε θέλουν».
- Ερευνήστε κάθε ακατάλληλη συμπεριφορά, ρωτώντας τον εαυτό σας γιατί το παιδί ενεργεί έτσι. Για παράδειγμα:
 1. Είναι η εργασία πολύ δύσκολη ή πολύ εύκολη;

2. Είναι η εργασία μεγάλης διάρκειας;
3. Είναι η εργασία κατάλληλα διαφοροποιημένη;
- Καταλαβαίνει ο μαθητής τι είναι αναμενόμενο απ' αυτόν;
 - Ενθαρρύνετε τη θετική συμπεριφορά παρακινώντας με την εμφάνιση εικόνων καλής συμπεριφοράς. Για παράδειγμα, δείχνοντας μια φωτογραφία του εαυτού τους ή άλλων να τακτοποιούν ωραία μπορεί να είναι αρκετό να τους ενθαρρύνει να κάνουν το ίδιο.
 - Ενισχύστε την επιθυμητή συμπεριφορά αμέσως με οπτικές, προφορικές ή χειροπιαστές αμοιβές.
 - Αγνοήστε συμπεριφορά που ζητά να τραβήξει την προσοχή μέσα σε λογικά όρια: έχει στόχο να αποσπάσει.
 - Αναπτύξτε μια κλίμακα στρατηγικών που έχουν να κάνουν με τις συμπεριφορές αποφυγής: μερικές θα έχουν καλύτερο αποτέλεσμα απ' ότι άλλες για ένα συγκεκριμένο μαθητή.
 - Βεβαιωθείτε ότι ο δάσκαλος υποστήριξης δεν είναι ο μόνος ενήλικας που πρέπει ν' ασχοληθεί με τη συμπεριφορά. Ο δάσκαλος της τάξης έχει την βασική ευθύνη.
 - Βεβαιωθείτε ότι ο μαθητής εργάζεται με συμμαθητές που ενεργούν ως καλά πρότυπα ρόλων.

Υποστήριξη

Τα περισσότερα παιδιά με σύνδρομο Down στα συνήθη σχολεία θα χρειαστούν επιπρόσθετη υποστήριξη. Αυτή συνήθως παρέχεται από ένα δάσκαλο. Όμως ο τύπος της υποστήριξης που λαμβάνει το παιδί μπορεί να έχει τρομερό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα της ένταξης και είναι σημαντικό το πώς θα καθιερωθεί ο ρόλος του δάσκαλου υποστηρικτή.

Τα ακόλουθα είναι χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές όταν σκεφτόμαστε για το ρόλο του δάσκαλου υποστήριξης:

Από την άποψη του παιδιού:

- Να αυξήσει την πρόσβαση στο αναλυτικό πρόγραμμα και ν' αναπτύξει τη μάθηση.
- Να εξασφαλίζει στο παιδί την εκμάθηση νέων δεξιοτήτων.
- Να βοηθάει ν' αναπτύξει ανεξαρτησία.
- Να βοηθάει ν' αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες, φιλίες και συμπεριφορές κατάλληλες με την ηλικία.

Από την άποψη του δασκάλου:

- Να βοηθάει στην διαφοροποίηση ή την περαιτέρω τροποποίηση των μαθημάτων και των δραστηριοτήτων που σχεδιάζονται από τον δάσκαλο.
- Να παρέχει ανατροφοδότηση στο δάσκαλο.
- Να παρέχει ευκαιρίες στο δάσκαλο να εργαστεί με το συγκεκριμένο παιδί με σύνδρομο Down είτε ατομικά είτε σε ομάδα, εναλλάσσοντας τους ρόλους.

Είναι επίσης σημαντικό ο δάσκαλος υποστήριξης να θεωρείται ότι ανήκει σε όλη την τάξη, δίνοντας βοήθεια σε όλα τα παιδιά που τη χρειάζονται, και να μη θεωρείται ότι ανήκει μόνο στο παιδί με το σύνδρομο Down. Με αυτό τον τρόπο κι άλλα παιδιά επίσης μπορούν να επωφεληθούν στην τάξη από επιπλέον βοήθεια και φροντίδα. Ο δάσκαλος δεν πρέπει να παραιτείται από την υπευθυνότητα για το παιδί με σύνδρομο Down, μεταφέροντάς την στο δάσκαλο υποστήριξης.

Ένας προς έναν και αποχώρηση

Επιπροσθέτως, η υποστήριξη δεν πρέπει να συνίσταται μόνον ή ακόμη κατά κύριο λόγο από την εργασία του δάσκαλου υποστήριξης με το παιδί με τον τρόπο ένας προς έναν, ιδιαίτερα αν τούτο συνεπάγεται την αποχώρηση από την τάξη, πράγμα το οποίο πρέπει να αποφεύγεται αν είναι δυνατόν. Αν και θα υπάρξουν φορές που θα χρειαστεί υποστήριξη ένας προς έναν, αυτή θα πρέπει να δίνεται μόνον όταν είναι απολύτως απαραίτητη και θα έπρεπε να γίνεται μέσα στην τάξη όποτε είναι δυνατόν.

Στρατηγικές:

Έχετε υπόψη ότι η πολλή υποστήριξη με έναν προς έναν μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα στην αποτυχία του παιδιού στο:

- Να επωφεληθεί από τα ερεθίσματα και τα πρότυπα που παρέχονται από τους συμμαθητές.
- Να μάθει να εργάζεται συνεργατικά.
- Να μάθει πώς να εργάζεται ανεξάρτητα.
- Να αναπτύξει κοινωνικές σχέσεις με τους συμμαθητές του.

Πόσους δασκάλους υποστήριξης;

Μιλώντας γενικά, **δεν συνιστάται να υπάρχει ένας δάσκαλος για την υποστήριξη ενός παιδιού.** Αυτό μπορεί να δημιουργήσει μεγάλη οικειότητα και εξάρτηση από έναν ενήλικα και υπάρχει μεγάλη ένταση και για το παιδί και για το δάσκαλο υποστήριξης. Σκεφτείτε να έχετε δύο δασκάλους υποστήριξης αντί για έναν, ίσως μοιράζοντας το χρόνο ανάμεσα σε πρωινή και απογευματινή ζώνη. Αυτό επίσης μπορεί να διευκολύνει την αντικατάσταση του ενός από τον άλλον σε περίπτωση απουσίας.

Σχεδιασμός

υποστήριξης

Οι σύμβουλοι ειδικής αγωγής, οι δάσκαλοι των τάξεων, οι δάσκαλοι υποστήριξης και το προσωπικό υποστήριξης χρειάζεται να συναντιούνται τακτικά για να σχεδιάζουν, να επικοινωνούν, να κάνουν ανατροφοδότηση και να ελέγχουν την πρόοδο. Ένα τετράδιο επικοινωνίας για όλους όσους εμπλέκονται όπου θα αναφέρουν το σχεδιασμό μαθημάτων, ιδέες, σημειώσεις και ανατροφοδότηση είναι συχνά πολύτιμο, ιδιαίτερα όταν εμπλέκονται πάνω από ένας δάσκαλος υποστήριξης για το παιδί.

Όταν γίνεται ο σχεδιασμός της υποστήριξης, είναι ζωτικής σημασίας να αποφασισθεί:

- Ποιος θα διαφοροποιήσει την εργασία και πώς;
- Ποιος θα βρει ή θα φτιάξει επιπρόσθετους πόρους;
- Πότε θα γίνεται αυτό και πόσο συχνά;

Ο δάσκαλος της τάξης ή ο σύμβουλος ειδικής αγωγής είναι βασικά υπεύθυνοι για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων, αλλά πολλοί δάσκαλοι υποστήριξης είναι ικανοί να προσαρμόζουν τις δραστηριότητες παραπάνω, αν και όποτε χρειάζεται. Όμως όσος επιπλέον χρόνος απαιτείται γι' αυτό θα πρέπει να αφαιρείται από τις ώρες του δάσκαλου υποστήριξης και ο χρόνος θα πρέπει να κατανέμεται ώστε να συμβαίνει αυτό.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

Αν και θα υπάρχει συνεχώς η ανάγκη να στοχεύουμε στην ανεξαρτησία και την κοινωνική συμπεριφορά, ο πρωταρχικός στόχος της κοινωνικής ένταξης θα έπρεπε να έχει επιτευχθεί τα πρώτα χρόνια. Περισσότερη προσοχή μπορεί να δοθεί στην πρόσβαση στο αναλυτικό πρόγραμμα όσο το παιδί προχωράει στο νηπιαγωγείο και την Α' δημοτικού.

Ωστόσο, όπως και για όλα τα παιδιά οι δραστηριότητες θα χρειαστεί να τροποποιηθούν και να προσαρμοστούν ώστε να ταιριάζουν στο ιδιαίτερο επίπεδο της μάθησης και ανάπτυξης του παιδιού. Σε μερικές περιπτώσεις αυτό μπορεί να σημαίνει ότι μια νέα έννοια, δεξιότητα ή θέμα θα πρέπει να περικοπεί σε ένα πολύ βασικό επίπεδο με επίκεντρο ένα ειδικό στόχο που θέλετε το παιδί να μάθει και να κατανοήσει. Αν και σε μερικές περιπτώσεις αυτό ίσως να σημαίνει ότι το παιδί με σύνδρομο Down μπορεί να εργάζεται σε ένα πολύ διαφορετικό επίπεδο, δε σημαίνει ότι το μάθημα ή θέμα στο οποίο εργάζεται το παιδί είναι διαφορετικό από τα άλλα παιδιά. Σε πολλές περιπτώσεις μπορούμε να πετύχουμε αυτό το πλάτος διαφοροποίησης με εκ των προτέρων σχεδιασμό και συνεργασία με τον ειδικό δάσκαλο.

Τακτικές

στην

τάξη

Πολλοί μαθητές με σύνδρομο Down όπως κι άλλοι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δεν τα πάνε καλά με κάποιες κοινές τακτικές στην τάξη: διδασκαλία σ' ολόκληρη την τάξη, μάθηση μέσω της ακοής, εργασία που ακολουθεί βασιζόμενη σε δραστηριότητες συμπλήρωσης μη τροποποιημένου κειμένου. Οι δάσκαλοι λοιπόν ίσως να χρειαστεί να εξετάσουν την τακτική στην τάξη τους και το συνολικό μαθησιακό περιβάλλον της τάξης, ώστε οι δραστηριότητες να υλικά και οι ομαδοποίηση των μαθητών να λαμβάνονται όλα υπόψη. Για κάποιους σκοπούς η ικανότητα θα είναι λιγότερο σημαντική από το μαθησιακό στυλ των μαθητών. Είναι σημαντικό, για παράδειγμα να χρησιμοποιήσουμε ως κίνητρο και ευκαιρία μάθησης από καλά πρότυπα ρόλων τα οποία προκύπτουν όταν ομαδοποιούμε παιδιά με σύνδρομο Down μαζί με τυπικά αναπτυσσόμενους συμμαθητές τους. Επιπροσθέτως, η έρευνα έχει

δείξει όχι μόνο ότι οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προτιμούν να εργάζονται σε ομάδες αλλά επίσης ότι η συνεργατική ομαδική εργασία υποθάλπει τη μάθηση.

Στρατηγικές:

Αποφασίστε πότε το παιδί πρέπει να εργαστεί:

- Σε δραστηριότητες με όλη την τάξη
- Σε ομάδες ή ζευγάρια μέσα στην τάξη
- Σε ομάδες ή ζευγάρια σε άλλο χώρο
- Ατομικά ανεξάρτητο ή με έναν προς έναν

Και πότε το παιδί θα εργάζεται:

- Χωρίς υποστήριξη
- Με υποστήριξη από συμμαθητές
- Με υποστήριξη από τον ειδικό δάσκαλο
- Με υποστήριξη από το δάσκαλο της τάξης
- Σχεδιάστε ένα Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό πρόγραμμα (ΕΕΠ) για να θέσετε κάποιους ειδικούς στόχους σε περιοχές που χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή.
- Να παρέχετε ένα ξεκάθαρο, οπτικό πρόγραμμα για να βοηθήσετε το παιδί να καταλάβει τη δόμηση της ημέρας του.

Ανάγνωση

Υπάρχει πολλή έρευνα που υπογραμμίζει το στενό σύνδεσμο μεταξύ ανάγνωσης και γλωσσικής ανάπτυξης σε παιδιά με σύνδρομο Down και η ανάγνωση είναι μια περιοχή του αναλυτικού προγράμματος όπου συχνά πολλά από αυτά τα παιδιά μπορούν να διαπρέψουν. Καθώς η γραπτή λέξη κάνει τη γλώσσα ορατή οπτικά, το έντυπο ξεπερνά τις δυσκολίες της μάθησης μέσω της ακοής.

Έτσι λοιπόν η ανάγνωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να:

- Βοηθήσει την κατανόηση
- Βοηθήσει την πρόσβαση στο αναλυτικό πρόγραμμα
- Βελτιώσει τις δεξιότητες ομιλίας και γλώσσας.

Όμως είναι σημαντικό να είμαστε ενήμεροι του πώς τα παιδιά με σύνδρομο Down μαθαίνουν να διαβάζουν, εφόσον αυτό μπορεί να διαφέρει σε κάποιους τρόπους από τις στρατηγικές που συνιστώνται. Ένας παράγοντας-κλειδί όταν διδάσκουμε ανάγνωση σ' ένα παιδί με σύνδρομο Down είναι η χρήση μια ολικής προσέγγισης καθώς πολλά παιδιά μπορούν να χτίσουν ένα οπτικό λεξιλόγιο από οικείες και κατανοητές λέξεις με αυτό τον τρόπο.

Η χρήση φωνημάτων για την αποκωδικοποίηση της λέξης μπορεί να είναι πιο δύσκολη για τα μικρά παιδιά με σύνδρομο Down γιατί εμπλέκεται η ακριβής ακοή και διάκριση ήχων καθώς επίσης και δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων. Ωστόσο, μια βασική γνώση φωνημάτων μπορεί να αποκτηθεί από πολλά παιδιά με σύνδρομο Down και θα έπρεπε να την ξεκινήσουμε όσο χτίζουν το οπτικό τους λεξιλόγιο.

Ίσως λοιπόν χρειαστεί μια ιδιαίτερη προσοχή στη διαφοροποίηση για την ανάγνωση και άλλες δραστηριότητες κατά την ώρα της «γλώσσας».

Δεξιότητες

γραφής

Η παραγωγή οποιασδήποτε γραπτής εργασίας είναι μια πολύ σύνθετη εργασία. Οι δυσκολίες στη βραχυπρόθεσμη μνήμη, στην ομιλία και τη γλώσσα, στις λεπτές κινητικές δεξιότητες και στην οργάνωση και αλληλουχία των πληροφοριών έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην κατάκτηση και εξέλιξη των δεξιοτήτων γραφής για πολλούς μαθητές με σύνδρομο Down.

Ειδικές**περιοχές****δυσκολίας:**

- Αλληλουχία των λέξεων για το σχηματισμό της πρότασης
- Αλληλουχία γεγονότων/ πληροφοριών στη σωστή σειρά
- Οργάνωση των σκέψεων και σχετικών πληροφοριών πάνω στο χαρτί.

Στρατηγικές:

- Ερευνήστε να βρείτε πρόσθετα υλικά να υποβοηθήσουν τη γραφή σαν φυσική διαδικασία-διαφορετικούς τύπους οργάνων γραφής, λαβές μολυβιών, μεγαλύτερες γραμμές, κουτάκια στη σελίδα για να ενθαρρύνουν το μέγεθος των γραμμάτων, τετραχάρακα ή τετραγωνισμένα τετράδια, πινακάκια ή βοηθήματα Η/Υ.

- Να παρέχετε οπτική υποστήριξη:π.χ. καρτελίτσες, λέξεις-κλειδιά, εικόνες, αλληλουχίες.

- Παρέχετε εναλλακτικές μεθόδους καταγραφής:

1. γραφή

2. υπογράμμιση ή κυκλώνουν τη σωστή απάντηση.

3. κλειστή διαδικασία

4. αλληλουχία πρότασης με κάρτες

5. αλληλουχία με εικόνες

6. χρήση Η/Υ με ειδικό πρόγραμμα π.χ. γραφής ολόκληρων λέξεων

Σιγουρευτείτε ότι ζητάτε από τους μαθητές να γράψουν θέματα που στηρίζονται στην εμπειρία τους και την κατανόησή τους.

Αν αντιγράφουν από τον πίνακα, επιλέξτε και τονίστε μια πιο

σύντομη εκδοχή να αντιγράψουν, επικεντρώνοντας σε ότι είναι

απαραίτητο για το μαθητή εκείνο ή χρησιμοποιείτε κλειστή μέθοδο

σε φύλλο εργασίας που έχει εκ των προτέρων ετοιμαστεί.

Ενθαρρύνετε τη συνεχή γραφή για μεγαλύτερη ευχέρεια.

Ορθογραφία

Όπως και με την ανάγνωση, είναι άσοφο να βασιζόμαστε κυριολεκτικά σε φωνήματα για να διαπιστώσουμε τις αδυναμίες στην ορθογραφία, καθώς πολλά παιδιά με σύνδρομο Down θα γράφουν τις λέξεις μόνο και μόνο με τη βοήθεια της οπτικής μνήμης. Ωστόσο για να αναπτυχθούν και να επεκταθούν οι αναγνωστικές τους δεξιότητες, θα χρειαστεί να μάθουν και τα φωνήματα αλλά η εξέλιξη σ' αυτή την περιοχή ίσως να είναι πιο αργή από τους συμμαθητές τους.

Στρατηγικές:

Λόγω της καθυστέρησης στις γλωσσικές δεξιότητες και στην ομιλία καθώς και στο λεξιλόγιο είναι σημαντικό να:

- Διδάσκουμε λέξεις που είναι μέσα στα πλαίσια κατανόησης
- Διδάσκουμε λέξεις που να προωθούν την εξέλιξη της ομιλίας και του λόγου
- Διδάσκουμε λέξεις που απαιτούνται για ορισμένα θέματα ή μαθήματα
- Διδάσκουμε ορθογραφία όσο το δυνατόν οπτικά
- Χρησιμοποιούμε μεθόδους πολύ-αισθητηριακές π.χ. κοιτώ-καλύπτω-γράφω-ελέγχω, καρτέλες, ιχνηλασία με το δάχτυλο σε περιγράμματα
- Ενισχύουμε το νόημα αφηρημένων εννοιών με εικόνα ή σύμβολο
- Κωδικοποιούμε με το ίδιο χρώμα παρόμοιες ομάδες γραμμάτων/μοτίβα μέσα σε λέξεις
- Παρέχουμε μια «τράπεζα» λέξεων με εικόνες αλφαβητικά τοποθετημένες για ενίσχυση του νοήματος
- Διδάσκουμε τους ήχους των αρχικών γραμμάτων και βαθμιαία των συμπλεγμάτων
- Εξερευνούμε δραστηριότητες ορθογραφίας στον Η/Υ
- Διδάσκουμε απλές οικογένειες λέξεων.

Επικοινωνία με Γονείς / Κηδεμόνες

Αν και πολλοί γονείς θα έρχονται στα σχολεία τακτικά, ένα τετράδιο επικοινωνίας σχολείου-σπιτιού είναι ο ιδανικός τρόπος να γνωστοποιούνται τα καθημερινά νέα. Κάτι τέτοιο είναι ανεκτίμητης αξίας όταν ο λόγος και η ομιλία του παιδιού δεν έχει επαρκώς αναπτυχθεί για να μπορεί να μεταφέρει καθαρά τα νέα του. Φροντίστε όμως να μην γίνει μέσον μεταφοράς μόνο των άσχημων νέων...